

Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 21/2018 vp: Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua kolmansien maiden kansalaisten maahantulosta ja oleskelun edellytyksistä opiskelijoina, työharjoittelijoina, tutkijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Lyhyesti

SAMOK kiittää päätöksestä säätää opiskelijoiden maahantulosta ja oleskelun edellytyksistä erillisellä lailla ulkomaalaislain muuttamisen sijaan. Tämä selkeyttää lainsäädäntöä ja helpottaa opiskelijoiden aseman arviointia.

SAMOK pitää erinomaisena sitä, että opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkumista EU- ja ETA-alueella helpotetaan.

SAMOK pitää hyvänä, että opiskelua varten myönnettävien oleskelulupien voimassaoloaika pidentyy vuodesta kahteen vuoteen. Mielestämme olisi kuitenkin huomattavasti parempi, mikäli oleskeluluvat myönnettäisiin koko opiskeluajaksi.

SAMOKin mielestä säädös vuoden mittaisesta jatko-oleskeluluvasta tilanteessa, jossa opiskelija on suorittanut tutkinnon on askel oikeaan suuntaan. SAMOK kuitenkin huomauttaa, että olisi parempi, että opiskelijoiden työllistymistä Suomeen helpotettaisiin myöntämällä heille pysyvä oleskelulupa valmistumisen seurauksena.

SAMOK ehdottaa, että kansanterveyslakia muutettaessa on arvioidaan tarkemmin, miten esitetty muutos vaikuttaa opiskeluterveydenhuoltoon ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toimintaan.

Maahantulon ja oleskelun edellytykset

Ensin SAMOK haluaa kiittää lainvalmistelijoita siitä erinomaisesta päätöksestä, että opiskelijoiden, työharjoittelijoiden, tutkijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden maahantulosta ja oleskelun edellytyksistä säädetään erillisellä lailla eikä ulkomaalaislakia muuttamalla. Tämä helpottaa opiskelijoiden tilanteen arviointia ja tuottaa kaikin puolin selkeämpää lainsäädäntöä.

Mitä itse lakiluonnoksen sisältöön tulee, SAMOK pitää sitä pääsääntöisesti hyvänä. On erinomaista, että opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkumista EU:n alueella helpotetaan. Lisäksi on hyvä, että opiskeluun myönnettävien oleskelulupien voimassaoloa pidennetään vuodesta kahteen vuoteen.

SAMOK kuitenkin huomauttaa, että olisi opiskelijoiden kannalta huomattavasti parempi, mikäli oleskelulupa myönnettäisiin koko tutkinnon keston ajaksi. On täysin inhimillisesti kestävämpi, että ensin kolmansista maista saapuvilta opiskelijoilta veloitetaan opiskelustaan lukukausimaksu, mutta mikäli opinnot esimerkiksi opiskelukyvyn heikentymisen takia viivästyvät, saatetaan opiskelijan oleskelulupa jättää myöntämättä. Tällöin tutkinnon suorittaminen jää kesken ja lukukausimaksukin valuu lähes hukkaan. Opiskelukyvyn heikentyminen on todellinen riski, sillä kolmansien maiden kansalaisten oikeus opiskelukykyä tukeviin opiskeluterveydenhuollon palveluihin on lakiluonnoksessa epäselvä.

SAMOKin mielestä säädös vuoden mittaisesta jatko-oleskeluluvasta tilanteessa, jossa opiskelija on suorittanut tutkinnon tai tutkija on suorittanut tutkimustoimintansa loppuun on askel oikeaan suuntaan. On hyvä, että myös tutkijat, joiden tutkimustoiminta on ohi, ovat nyt tämän säädöksen piirissä ja heidän on näin helpompaa työllistyä Suomeen. Lisäksi on erinomainen muutos, että jatko-oleskeluluvan saa jatkossa myös yritystoiminnan aloittamiseksi. On Suomelle ehdoton etu, mikäli kansainväliset osaajat työllistyvät maahan.

SAMOK on kuitenkin sitä mieltä, että olisi parempi, että opiskelijoiden työllistymistä Suomeen helpotettaisiin myöntämällä heille pysyvä oleskelulupa valmistumisen seurauksena. Näin kannustettaisiin vielä paremmin osaavaa ja Suomessa koulutettua työvoimaa jäämään Suomeen ja työllistymään täällä.

Kansanterveyslain muutoksesta ja opiskeluterveydenhuollosta

Lain säätämisen yhteydessä esitetään myös muutosta kansanterveyslakiin. Muutoksen myötä kansanterveyslaissa kunnan asukkaaseen rinnastettaisiin myös direktiivin tarkoittamat tutkijat sekä työsuhteessa olevat opiskelijat, harjoittelijat ja

vapaaehtoistoimijat. Esitys on hyvä, sillä se turvaa kaikille pääsyn julkiseen terveydenhuoltoon. SAMOK haluaa huomauttaa, että koska esitys koskee kuitenkin vain työsuhteessa olevia opiskelijoita, ei kaikkia opiskelijoita, asettaa se opiskelijoita eriarvoiseen asemaan.

Lakimuutosta on mielestämme arvioitava tarkemmin etenkin suhteessa nyt sosiaali- ja terveysministeriössä valmistelussa olevaan lakiin korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta. Tämän lain mukaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS:n on vuodesta 2020 alkaen määrää tuottaa kaikkien korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut. Lakiluonnokseen on myös kirjattu, että korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen rahoituksesta osa (23 %) kerättäisiin pakollisella veroluonteisella maksulla.

Lakiluonnoksessa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta tutkintoa suorittavat kolmansien maiden kansalaiset ovat oikeutettuja opiskeluterveydenhuoltoon, mutta luonnos rajaa vaihto-opiskelijat opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle.

Oliskin syytä selvittää olisivatko Suomessa vaihto-opintojaksoaan suorittavat ja työtä tekevät kolmansien maiden kansalaiset oikeutettuja YTHS:n tuottamaan opiskeluterveydenhuoltoon 2020 alkaen ja miten heidän opiskeluterveydenhuoltonsa rahoitettaisiin. On siis pohdittava, onko näiltä opiskelijoilta mahdollista periä pakollista veroluonteista terveydenhoitomaksua.

On myös arvioitava, ovatko nämä opiskelijat oikeutettuja opiskeluterveydenhuoltoon vuosina 2018–2020, jolloin opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuussa ovat ammattikorkeakouluopiskelijoiden osalta kunnat ja yliopisto-opiskelijoiden osalta YTHS. Tällöin olisi myös huomioitava se, että kunnallinen opiskeluterveydenhuolto on useiden selvitysten (mm. STM 2012:18) mukaan puutteellista ja toteutettu riittämättömin resurssein. On varmistettava, että järjestelmä voi hoitaa laadukkaasti sen piirin mahdollisesti tulevat uudet opiskelijat.

Kolmansista maista tulevat opiskelijat ovat merkittävä osa opiskelijajoukkoa. Heillä voi olla erityisiä, juuri opiskeluihin liittyviä terveystarpeita. Siksi on tärkeää, että he rinnastuvat Suomen kansalaisiin myös opiskeluterveydenhuollon osalta. SAMOKin mielestä kaikkien opiskelijoiden, siis myös kolmansien maiden kansalaisten, onkin kuuluttava opiskeluterveydenhuollon palvelujen piiriin.

Helsingissä 04.06.2018

Marko Grönlund
Puheenjohtaja

Miikka Lönnqvist
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Eero Löytömäki
Sosiaalipoliittinen asiantuntija
eero.loytomaki@samok.fi
050 389 1015